

SUNG - Spoločnosť učiteľov nemeckého jazyka a germanistov Slovenska

Verband der Deutschlehrer und Germanisten der Slowakei

Mitglied des Internationalen Deutschlehrerverbandes

Výbor

Prezidentka

Nadežda Zemaniková
Univerzita Mateja Bela
Fakulta humanitných vied
Katedra germanistiky
Tajovského 40
974 01 Banská Bystrica
Tel.: +421 48 446 5108
nadezda.zemanikova@umb.sk

Tajomník

Michal Dvorecký
Universität Wien
Institut für Germanistik
Fachbereich DaF/DaZ
Porzellangasse 4/4. Stock
A-1090 Wien
Tel.: +43 1 4277 42106
m.dvorecky@gmail.com

Hospodárka

Monika Vaculková
Základná škola
Ul. Jána Bottu 27
917 01 Trnava
Tel.: +421 33 5353950
vaculkova.monika@yahoo.de

Sekcia základných a stredných škôl

Ľubica Korečková
detašované pracovisko RP
MPC Prešov v Košiciach
Zádielska 1
040 01 Košice
Tel.: +421 55 72 77 816
lubica.koreckova@mpc-edu.sk

Sekcia vysokých škôl

Jana Juhássová
Katolícka univerzita
Filozofická fakulta
Katedra germanistiky
Hrabovská cesta 1,
034 01 Ružomberok
Tel.: +421 918 722057
jana.juhasovakg@ku.sk

Bankové spojenie

127030012/0200

IČO: 17 310 628

Vážený pán

doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD.

Štátny pedagogický ústav

P.O.Box 26

Pluhová 8

830 00 Bratislava

Stanovisko SUNG

k návrhu zmien rámcových učebných plánov a štátnych vzdelávacích programov pre prvý a druhý stupeň základných škôl.

Banská Bystrica 30. 10. 2013

Vážený pán riaditeľ,

obraciam sa na Vás ako prezidentka SUNG – Spoločnosti učiteľov nemeckého jazyka a germanistov Slovenska, ktorá ako nepolitická stavovská organizácia obhajuje záujmy učiteľov nemčiny na všetkých typoch škôl v Slovenskej republike, ako aj záujmy germanistov a ostatných podporovateľov nemeckého jazyka a kultúry. Dovoľte mi, aby som Vám tlmočila stanovisko SUNG k návrhu zmien rámcových učebných plánov a štátnych vzdelávacích programov pre prvý a druhý stupeň základných škôl, ktoré majú vstúpiť do platnosti od 1. 9. 2014.

Súčasťou návrhu úprav ŠVP pre základné školy zverejnenom na webovej stránke ŠPÚ sú rámcové učebné plány, v ktorých sa v primárnom vzdelávaní ponúka možnosť výberu prvého cudzieho jazyka zo šiestich jazykov. Druhý cudzí jazyk sa vymedzuje ako voliteľný predmet a súčasne dochádza k zníženiu počtu voliteľných hodín.

SUNG už v diskusii k zavedeniu povinnej angličtiny pri novelizácii zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a tiež pri tvorbe rámcových učebných plánov platných od 1. 9. 2011 opakovane žiadal prehodnotenie rozhodnutia stanoviť angličtinu ako povinný prvý jazyk, preto veľmi vítame a v plnej miere podporujeme avizovaný návrat k možnosti výberu prvého cudzieho jazyka.

Dôrazne však odmietame odsunutie druhého cudzieho jazyka do pozície voliteľného predmetu. Povinnou výučbou dvoch cudzích jazykov sme sa na Slovensku začali približovať k naplneniu ukazovateľov stanovených Európskou komisiou v oblasti viacjazyčnosti. SUNG však v tejto súvislosti dlhodobo poukazuje na nevyhnutnosť posilnenia súčasnej nízkej hodinovej dotácie pre druhý cudzí jazyk. Na takomto návrhu sa uzniesla aj predmetová komisia pre cudzie jazyky na ŠPÚ na svojom zasadnutí 25. 1. 2013. Výbor SUNG jednoznačne podporuje uznesenie komisie, v ktorom sa odporúča výučba dvoch cudzích jazykov na základnej škole so začiatkom výučby prvého cudzieho jazyka v 3. ročníku s hodinovou dotáciou 3-3-3-2-3-3-3 (pri zachovaní možnosti výberu prvého cudzieho jazyka) a so začiatkom výučby druhého cudzieho jazyka v 6. ročníku s hodinovou dotáciou 3-2-2-2. Model rešpektuje zákonom stanovenú povinnú výučbu angličtiny, neurčuje ju však povinne ako prvý cudzí jazyk, ale pritom umožňuje jej efektívne osvojenie aj v pozícii druhého cudzieho jazyka posilnením jeho hodinovej dotácie.

Aktuálne prezentované návrhy zmien však naznačujú, že sa jazyková politika na Slovensku bude výrazne odkláňať od podpory viacjazyčnosti. Ak sa poskytne opätovne možnosť výberu prvého cudzieho jazyka iba za cenu redukcie výučby na jeden povinný cudzí jazyk na ISCED 2, dajú sa očakávať vážne dôsledky pre výučbu ostatných cudzích jazykov, v plnej miere badateľné pravdepodobne až v horizonte niekoľkých rokov.

Dôsledky v zamestnanosti sa začínajú prejavovať už dnes. Podľa informácií členov SUNG základné školy ani nečakajú, kým navrhované zmeny vstúpia do platnosti, ale už od 1. 9. 2013 rušia výučbu iných cudzích jazykov ako angličtiny a prepúšťajú ich učiteľov. Zamestnanosť kvalifikovaných a kvalitných učiteľov iného cudzieho jazyka je ohrozená. V dôsledku načrtnutého vývoja strácajú na školách uplatnenie, hrozí ich prepúšťanie a profesijné znehodnotenie. Na školách panuje veľká neistota, ktorá v žiadnom prípade neprispieva k tvorivej atmosfére. Riaditelia škôl síce môžu disponibilné hodiny využiť na profiláciu v druhom cudzom jazyku, ukazuje sa však, že často sú nútení robiť rozhodnutia užitočné iba v krátkodobom horizonte. Potreba vyučovania cudzích jazykov navyše býva samotným vedením škôl často zľahčovaná a spochybňovaná. Navrhovaným obmedzením sa pozícia cudzích jazykov a ich učiteľov v školskom systéme neupevní.

Avizované zúženie výučby cudzích jazykov sa zdôvodňuje odlišnými predpokladmi na osvojenie si cudzieho jazyka u detí pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo detí so špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami a u integrovaných detí s poruchami správania. Toto však nemôže byť dôvodom, aby sa rezignovalo na princíp viacjazyčnosti a úsilie o pestovanie jazykovej rozmanitosti. Pre diferencovaný prístup k vzdelávaniu takýchto detí predsa existujú vhodné mechanizmy.

V jazykovom vzdelávaní by sa mal výraznejšie uplatňovať integratívny prístup a transfer spôsobov osvojovania si cudzieho jazyka, mala by sa využívať ich vzájomná súvislosť a následne prepojenosť jazykov vo vzdelávacom systéme. Mohlo by sa napríklad stavať na ich príbuznosti a podobnosti. Viacjazyčnosť je jedna komplexná kompetencia, nie viaceré izolované a odlišné kompetencie.

Od zavedenia povinnej angličtiny sa očakávalo lepšie uplatnenie slovenských občanov a zvýšenie konkurencieschopnosti na trhu práce. Je naozaj nespochybniteľné, že jazyková a kultúrna kompetencia sú dôležitou konkurenčnou výhodou na pracovnom trhu. Dôležité kroky vzdelávacej politiky na Slovensku smerujú v súčasnosti tiež k inováciám v odbornom vzdelávaní. Zmeny v odbornom vzdelávaní však priamo súvisia s jazykovou vzdelávacou politikou na základných školách. Úpravy zavedené v štátnych vzdelávacích programoch pre stredné odborné školy už od 1. 9. 2013 obmedzujú výučbu na jeden cudzí jazyk, čo bude v kombinácii s redukciou cudzích jazykov na základných školách v logickom slede viesť k likvidácii iných jazykov ako angličtiny v odbornom vzdelávaní. A to napriek tomu, že viaceré odbory alebo špecializácie (napríklad zdravotnícke školy) by prirodzene vyžadovali ovládanie iného jazyka.

Napríklad v Nemecku je najviac stredných podnikov, kde je na rozdiel od medzinárodných koncernov firemným jazykom nemčina. Aj podľa výsledkov sociologickej štúdie *Jazyková kompetentnosť na Slovensku*, ktorú so zameraním na kompetentnosť slovenskej populácie v šiestich cudzích jazykoch vypracoval a v máji 2011 uverejnil Inštitút pre verejné otázky, je 89 % najmä mladých obyvateľov Slovenska presvedčených o tom, že nestačí vedieť iba po anglicky, aby človek dobre obstál v zamestnaní. Mladí ľudia dobre ovládajúci angličtinu nebudú v dohľadnej dobe na pracovnom trhu žiadnou zvláštnosťou. To, čo sa stáva bežnou kompetenciou uchádzača, postupne stráca na hodnote.

Ak sa teda pri zavádzaní zmien vo vzdelávaní argumentuje potrebami pracovného trhu, potom je efekt rozhodnutí obmedziť povinnú výučbu cudzích jazykov otáznym. Skôr hrozí strata konkurencieschopnosti na trhu práce v porovnaní s uchádzačmi zo susedných krajín. Tie už začínajú prehodnocovať svoje rozhodnutia (dovoľte aspoň jeden príklad: <http://cfoworld.cz/trendy/nenajdou-li-nemecke-firmy-technicky-vzdelane-pracovniky-odejdou-z-cr-1323>). Aj Slovensku sa môže stať, že nemecké a rakúske

firmy zo Slovenska v dohľadnom čase odídu, ak sa nezlepší ponuka kvalifikovaných pracovných síl ovládajúcich nemčinu. Podpora nemčiny však musí začať zdola, už od základných škôl.

Práve príklad Českej republiky alebo Maďarska ukazuje, že naši susedia sa vo vzdelávacej politike vybrali opačným smerom. Kým na českých školách bol druhý cudzí jazyk dosiaľ voliteľným predmetom, od 1. 9. 2013 sa zavádza druhý povinný cudzí jazyk najneskôr od ôsmej triedy s hodinovou dotáciou 3 x 2 hodiny alebo 2 x 3 hodiny. Podnetom pre toto rozhodnutie bol medzi iným prieskum pracovníkov Katedry germanistiky Filozofickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe.

Otvorený európsky priestor by mal viesť aj k otvorenosti voči kultúrnej a jazykovej rozmanitosti, mal by teda podnecovať záujem o širšie spektrum jazykov a ich vzájomnú prepojenosť vo vzdelávaní. Preto bola otvorená a dostatočne široká ponuka cudzích jazykov v slovenských školách aj členmi expertnej skupiny Rady Európy hodnotená veľmi pozitívne.

Práve základná škola je veľmi vhodné obdobie na prebudenie vnímavosti a otvorenosti voči jazykom a kultúram, nadobúdanie medzikultúrnych kompetencií a na výchovu k jazykovej tolerancii. Aj historické a geografické súvislosti hovoria v prípade Slovenskej republiky v prospech týchto dôležitých kompetencií.

Navrhovaná redukcia druhého cudzieho jazyka v základných školách je teda nielen v rozpore s princípom viacjazyčnosti a jazykovej rozmanitosti odporúčaným v kľúčových dokumentoch Rady Európy a Európskej komisie, ale aj v rozpore s kultúrnymi tradíciami našej krajiny.

Všetky uvedené dôvody nás motivovali požiadať Vás, aby ste prehodnotili navrhované vymedzenie druhého cudzieho jazyka ako voliteľného jazyka v rámcových učebných plánoch a ŠVP.

S úctou

PhDr. Nadežda Zemaníková, PhD.
prezidentka SUNG